

Hnědí supi se slétají a krouží. Lichtenštejnové zažalovali Česko. Stát povolává do boje historiky

- CZ24 News | 28. prosince 2020

ČESKO: Lichtenštejnsko podalo proti Česku žalobu u Evropského soudu pro lidská práva, a to kvůli nedořešeným sporům o majetek rodu Lichtenštejnů v Česku. Stát si chystá obhajobu, a oslovil proto tuzemské historiky.

Zámek Lednice na jižní Moravě je jedním z pěti zámků, jejichž navrácení se Lichtenštejnové domáhají žalobou.

Česko čeká nepříjemná premiéra. Vůbec poprvé bude stát čelit žalobě jiné země před Evropským soudem pro lidská práva. Vůči postupu českých orgánů a soudů proti svému vládnoucímu rodu se mezistátní stížností ohradilo Lichtenštejnsko. Půjde teprve o 25. spor dvou zemí, který soud ve Štrasburku od svého založení v roce 1959 bude řešit.

Spor má dvě roviny. Zaprvé v něm jde o konkrétní dlouholetou soudní tahanici o zhruba 600 hektarů lesů u středočeských Říčan. Tyto pozemky byly tehdejšímu lichtenštejnskému vládnoucímu knížeti Františku Josefovi II. zkonfiskovány na základě Benešových dekretů a Nadace knížete Lichtenštejna jako správce rodového majetku je chtěla zpátky.

Podle lichtenštejnské strany se totiž na knížete dekrety prezidenta vůbec neměly vztahovat, protože

byl občanem samostatného lichtenštejnského státu, který zůstal za druhé světové války neutrální, a nikoliv Němcem, jak ho označily tehdejší československé úřady. Všechny stupně českých soudů ale nárok Nadace knížete z Lichtenštajna zamítly, a to včetně Ústavního soudu letos v únoru.

Druhou rovinou soudní pře je ale samé jádro sporu, tedy verdikt o tom, jestli se skutečně měly na Františka Josefa II. Benešovy dekrety vztahovat. České soudy totiž pouze shodně konstatovaly, že nemohou přezkoumávat rozhodnutí československých úřadů před rokem 1948. Nikdy tedy nezjišťovaly, kde je skutečně pravda.

A v tomto bodě tahá Česko za kratší konec. O tom vypovídá i dopis vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva Víta Alexandera Schorma, který je adresován pěti ředitelům českých historických ústavů.

Vládní zmocněnec v něm žádá historiky o pomoc s obhajobou.

„V této souvislosti bych vás rád zdvořile požádal o brzkou – nejlépe do 22. listopadu 2020 – odpověď na otázku, zda by některý z členů vašeho ústavu či katedry byl schopen z hlediska své odbornosti a kapacity a také ochoten s námi navázat bližší spolupráci, podrobit určité historické okolnosti bádání a pomoci nám obstarat potřebné listinné důkazy v této mimořádně významné kauze,“ napsal Schorm v dopise datovaném k 26. říjnu.

Právě proto, že české soudy podstatu sporu nikdy neřešily, musí stát budovat obranu proti lichtenštejnským nárokům od nuly. Zatímco lichtenštejnská strana má obhajobu svého argumentu připravenou už dlouhá léta.

Historici: Bojíme se účelového výkladu

Žádost českého vládního zmocněnce může ale být z jednoho pohledu také brána jako problematická. A to proto, že český stát vlastně hledá historiky, kteří mu pomohou hájit své zájmy proti lichtenštejnské straně. Přitom vědečtí pracovníci z podstaty své profese jsou zcela nestranní.

Toho se obává například Ústav českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

„Podle mých informací nebude žádný z našich kolegů z Ústavu českých dějin FF UK svou odborností do probíhajícího mezistátního řízení vstupovat. Jejich znalosti by se mohly v některé fázi stát součástí účelového výkladu tohoto tématu, byť třeba neúmyslně,“ formuluje jednu z obav mluvčí Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Zuzana Válková.

Otázka přímo na vládního zmocněnce, zda mu nepřijde taková žádost směrem k historikům nestandardní.

„Při vyřizování mezistátní stížnosti, na kterou se tážete, postupujeme zcela standardním způsobem, a to v souladu se zákonem č. 186/2011 Sb., o poskytování součinnosti pro účely řízení před některými mezinárodními soudy a jinými mezinárodními kontrolními orgány,“ odpověděl vládní zmocněnec Vít Alexander Schorm.

Na obhajobě zatím historici nepracují

Názory na to, jestli je vhodné žádosti vládního zmocněnce vyhovět, se ale liší. Například Ústav světových dějin, který je rovněž součástí Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, na rozdíl od svého sesterského Ústavu českých dějin na žádosti nic nestandardního nevidí.

„Na našem ústavu působí dva kolegové, kteří se dlouhodobě zabývají ve své badatelské činnosti vztahem šlechty k československému státu a konkrétně také s Lichtenštejnem. Na žádost jsem odpověděl v tom smyslu, že je možné se na uvedené kolegy v případě potřeby konzultace v dané věci obrátit,“ uvedl ředitel Ústavu světových dějin Ondřej Vojtěchovský.

Není těžké odhadnout, kteří dva odborníci to jsou. Václav Horčíčka i Jan Županič se totiž angažovali mimo jiné i v Česko-lichtenštejnské komisi historiků. Ta vznikla po navázání diplomatických vztahů mezi Českem a Lichtenštejnem v roce 2010 s cílem přispět k oboustrannému porozumění společných dějin obou zemí. Zárukou byla nezávislost na politických orgánech.

Osloven byl vládním zmocněncem pouze historik Horčíčka, ale zatím žádné informace neobdržel.

„Potvrzuji, že jsem byl osloven, jednání o spolupráci však jsou na samém počátku. Nemám tedy představu o tom, jak by měla kooperace vypadat, ba dokonce, zda vůbec bude navázána,“ napsal Horčíčka.

Zmocněnec: Čím víc konzultací, tím lépe

S působností Česko-lichtenštejnské komise historiků, jíž byl i Václav Horčíčka součástí, se ale pojí otázka, proč se vládní zmocněnec České republiky před Evropským soudem pro lidská práva neobrátil přímo na ni.

„S Česko-lichtenštejnskou komisí historiků spolupracujeme skrze Ministerstvo zahraničních věcí. Cílem konzultace této komise a případně dalších historiků v kontextu této jedinečné kauzy je udělat si o ní co nejobjektivnější obrázek, který bude důležitý z hlediska nejenom samotné obhajoby, ale také vedení řízení před ESLP jako celku. Ostatně intenzivnějšímu zkoumání historických souvislostí se teprve budeme věnovat. Jsem přesvědčen o tom, že více konzultací nemůže být v takové záležitosti na škodu,“ dodal Schorm.

Práce na české obhajobě jsou tedy na začátku. Jasně ale je, že pro stát půjde o těžší bitvu než před českými soudy. Nedá se totiž očekávat, že by Evropský soud pro lidská práva přijal pohled české strany, že rozhodnutí českých úřadů před rokem 1948 se nemohou přezkoumávat.

Rozhodnutí bude mít navíc vliv i na další kauzy, které momentálně řeší okresní a krajské soudy v Česku. Jde o žaloby, kde se Nadace knížete Lichtenštejna, ale i další členové knížecí rodiny a občané Lichtenštejnska domáhají vrácení majetku. Hraje se o zhruba 60 tisíc hektarů polí a lesů nebo o zámky a hrady, například o zámek v Lednici, Valticích, Bučovicích a Velkých Losinách nebo hrad Šternberk.

Ústní řízení před Evropským soudem pro lidská práva by mohlo začít v polovině roku 2022 a rozsudku by se oba státy mohly dočkat po půl roce.

Autor: Josef Mačí

Zdroj: <https://www.seznamzpravy.cz/>